

Program

Centrallageret

Maria Bro Schaadt

**Kulturarv, Restaurering
og Transformation**

Det Kongelige Akademi

Afgang 2024

**Maria Bro Schaadt (170355)
Vejledning Christoffer Harlang
Kulturarv, Transformation
og Restaurering
Det Kongelige Akademi**

Indhold

Afsæt

- 04**   Introduktion
- 08**   Intention
- 10**   Afgrænsning

Baggrund

- 12**   Coop
- 14**   Sted
- 18**   Arkitektur
- 32**   Kulturarv
- 38**   Fremtid

Opgave

- 40**   Metode
- 41**   Afleveringsform

- 42**   Kilder

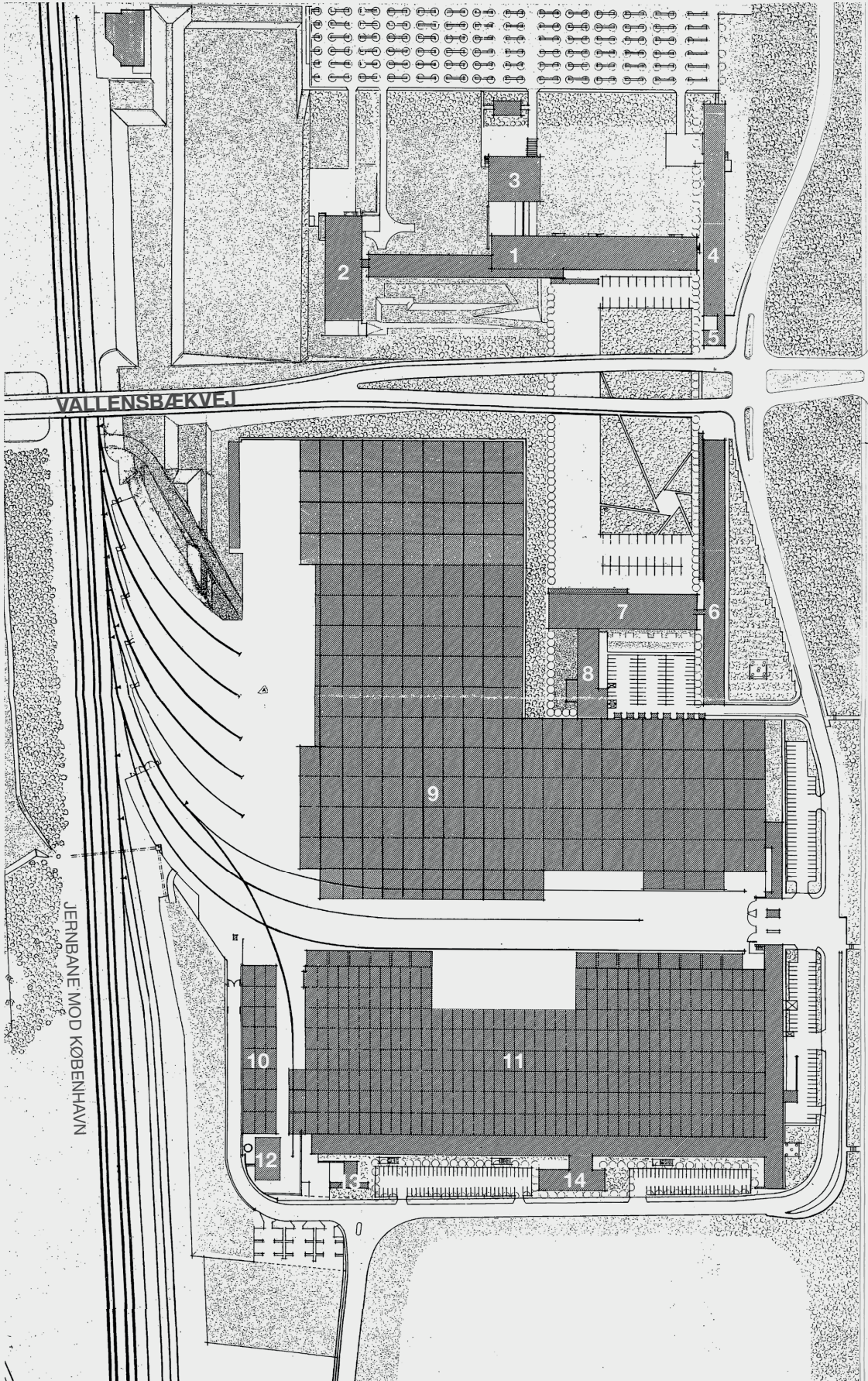
Introduktion

Coops hovedkontor og centrallager er hovedsæde for detailvirksomheden Coop Danmark og ligger i Albertslund på den københavnske Vestegn. Det blev opført i 1964 for at samle og effektiviserer virksomhedens aktiviteter. Det er et stort sammenhængende anlæg, der er delt i to dele. Den ene udgør virksomhedens hovedadministration, og den anden udgør vareopbevaring og -distribution.

Indtil for nylig har anlægget fremstået meget lig dets oprindelse og har siden opførelsen huset Coop. Stedet går dog en fremtid i møde, hvor størstedelen af Coops aktiviteter flyttes fra anlægget. Hvad der skal ske med anlægget er blevet formuleret i en visionsplan udarbejdet af Coop og Albertslund Kommune. Den første del af visionsplanen berører administrationsområdet og er allerede i gang med at blive realiseret. Som planlagt beholder Coop deres aktiviteter i hovedbygningen i administrationsområdet. Resten af grunden omkring de eksisterende bygningerne fortættes med en ny bebyggelse af etageboliger og et parkeringshus. Den anden del af visionsplanen berører lagerområdet og er endnu ikke realiseret. Det er Coops plan at fraflytte denne del af anlægget, hvorfor bygningerne i lagerområdet vil stå funktionstømte. Ifølge visionsplanen skal næsten alt rives ned og istedet skal der fortættes med hovedsagligt boligbyggeri.

Coops hovedkontor og centrallager rummer mange arkitektoniske og kulturhistoriske bevaringsværdier og betragtes som kulturav af både lokal og national betydning. Opgaven vil derfor undersøge en ny fremtid for lagerområdet - hvis fremtid endnu er åben - hvor både materielle og immaterielle værdier bevares.

”Et digt i stål og beton manifesteret i FDBs nye centralafdeling i Herstedvester. Et eksempel på at stordrift og folkestyre meget vel kan forenes.” Uddelerbladet, 1962, s. 1162.

Administrationsområde

- 1 Hovedbygning (1964)
- 2 IT-bygning (1968)
- 3 Kantinebygning (1964)
- 4 Laboratoriebygning (1964) - revet ned
- 5 Portnerbolig (1964) - revet ned

Lagerområder

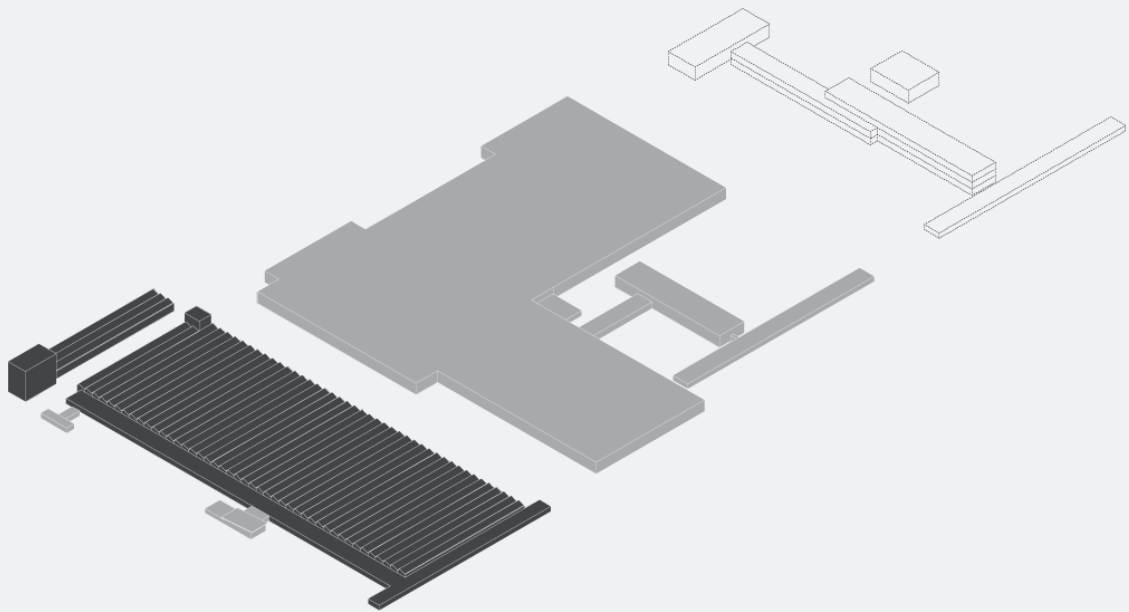
- 6 Møbelhus (1962)
- 7 Kontorbygning (1962)
- 8 Mellembygning (1962)
- 9 Tørvarelager (1962)
- 10 Værksted (1962)
- 11 Fabriksafsnit (1964)
- 12 Kaffesilo (1974)
- 13 Maskinmesterbolig (1962)
- 14 Kantine (1964)

Intention

Projektet "Centrallageret" vil indgå i en kritisk dialog med de nuværende planer om at nedrive størstedelen af bygningsmassen i lagerområdet. Opgaven vil forsøge at komme med et bud på en alternativ fremtid, hvor de eksisterende bygningsstrukturer sikres som kulturarv og ressourcearv, men også bruges som afsæt for at udvikle en ny arkitektonisk sammenhæng. Det er opgavens intention at løse opgaven på arkitekturens præmisser - både funktionelt, teknisk og atmosfærisk. Det er mellem de konstruktive principper og den poetiske betydning - tektonikken - svarene afsøges. Opgavens fokus er at løse en specifik udfordring for den eksisterende bebyggelse på Coops grund i Albertslund. Herigennem rejses samtidig et generelt spørgsmål om, hvordan vi i fremtiden skal håndtere efterkrigstidens velfærdsbygninger, og hvordan bevaring og udvikling af industrimiljøer kan bidrage til en lokal byudvikling og en national identitetsfortælling.

Afgrænsning

Da realiseringen af visionsplanen allerede er iværksat i anlæggets administrationsområde, vil opgaven koncentrere sig om lagerområdet, hvis fremtid endnu er åben.

Der arbejdes med lagerområdet som helhed og de forskellige bygningsvoluminer på et generelt og principielt niveau.

Opgavens særlige fokus er på tre udvalgte bygninger i lagerområdet - Fabriksafsnittet, Værkstedet og Kaffesiloen. Det er de bygninger, der er vurderet som mest bevaringsværdige og kan betragtes som særligt karakteristiske for det konkrete sted. Samtidig skal afgrænsningen muliggøre at opgavens løsninger kommer helt tæt på konstruktion og detaljer i teknisk såvel som poetisk forstand. De konkrete løsninger kan dog danne grundlag for en generel diskussion af de resterende bygninger og andre lignende industribebyggelser.

- Udvalgte bygninger i lagerområdet
- Resterende bygninger i lagerområdet
- Bygninger i administrationsområdet

1928

Samvirke

Månedssblad lanceres til medlemmer under navnet Uddelerbladet, der i dag hedder Samvirke.

1929

"Centrallaboratoriet"

Verdens første fødevarerlaboratorium til test af indhold og kvalitet af dagligvarer etableres. Arbejdet fører 10 år senere til landets første varedeklarerationer.

1932

Andelsskolen

Skole for medlemmer og ansatte til uddannelse i andelsbevægelsens idéer etableres.

1942

FDB møbler og "Gode Brugsting"

Kvalitetsmøbler til overkommelige priser penneført af Børge Mogensen produceres. Samme år startes samarbejde med unge kunstnere om at udvikle emballager og reklamer deriblandt Aage Hansens plakater.

1974

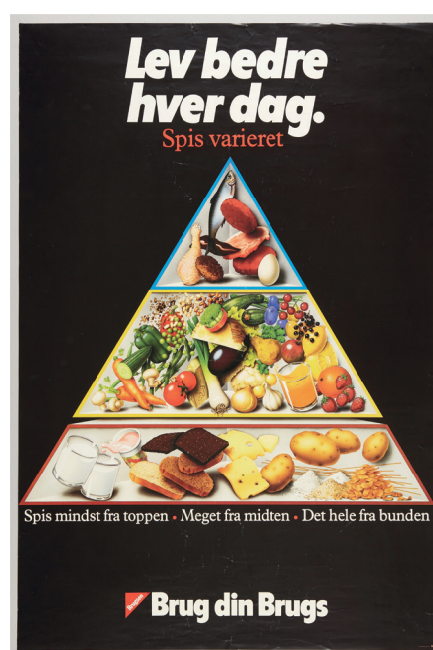
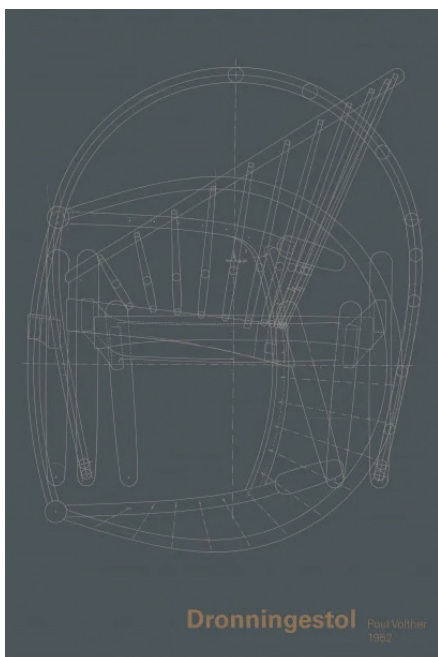
Madpyramiden

Sammen med Husholdningsrådet og Levnedsmiddelinstituttet introduceres madpyramiden.

1984

Ø-mærke

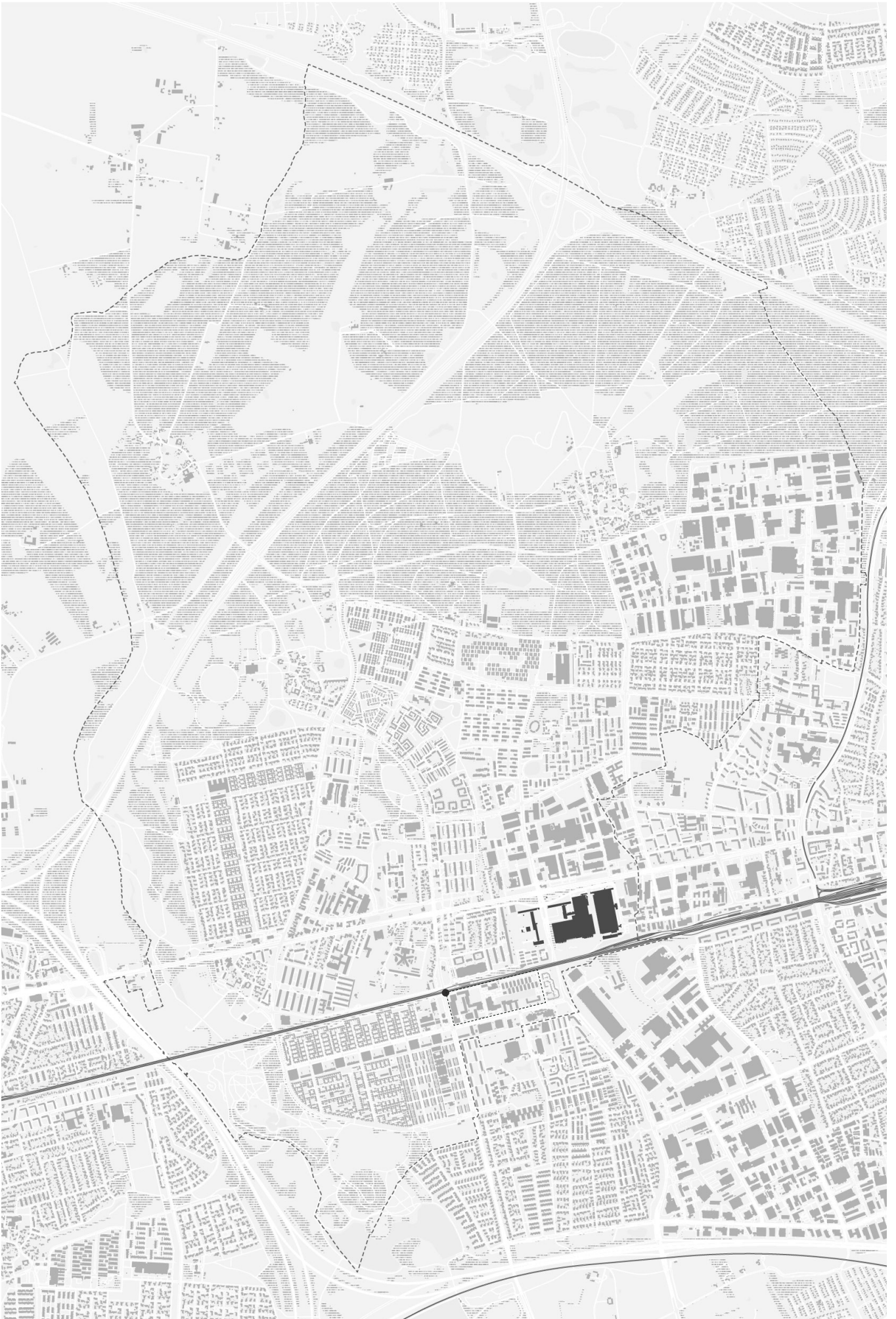
Sammen med Landsforeningen Økologisk Jordbrug lanceres det første økologi-mærke i Danmark. Dette afløses senere af det statslige, røde Ø-mærke.

COOP

Coop Danmark er et andelsselskab eller et såkaldt kooperativ, hvis rødder rækker tilbage til slutningen af 1800-tallet, hvor landets første brugsforeninger blev samlet under navnet FDB, Fællesforeningen for Danske Brugsforeninger. Først som fanebærer for den danske andelsbevægelse og i de 50 år, der er gået siden, har fællesskab og samfundsansvar været bærende værdier i virksomhedens identitet.

”Realiseringen af et projekt, hvor industrikulturarven blev udviklet og bevaret, kunne blive attraktivt for såvel Coop, Albertslund og hele Danmark. Coop Danmarks historie er hele Danmarks historie. Fra brugsforeningerne på landet til et FDB med store ambitioner. Det ville passe fint ind i den historie, om Coop Danmark valgte at fortsætte dette gode arbejde gennem en udvikling og bevaring af centrallageret i Albertslund.” Karen Magrethe Olsen, formand for Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Sjællandske Nyheder, s. 4, 2020.

Sted

Anlægget blev opført på bar mark og stod færdigt i 1964 ud fra et ønske om at effektivisere virksomhedens aktiviteter. Anlægget indkluderede administration, lager, ferskvareterminal, kaffeproduktion, centrallaboratorium samt reklame- og møbelafdeling. FDBs Arkitektkontor formgav anlægget som et stort, sammenhængende kompleks adskilt i to dele. Den ene var til administration og den anden til opbevaring, distribution og produktion af varer. En tilhørende boligbebyggelse, Blokland, til virksomhedens ansatte blev opført på nabogrunden.

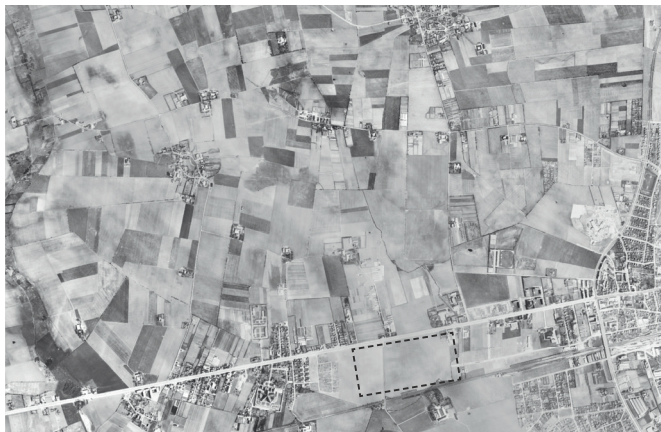
På lokalt plan har Coops hovedkontor og centrallager haft stor betydning for udviklingen af Albertslund Kommune, der den gang hed Herstederne. Ligesom mange andre byer på Vestegnen er Albertslund historisk set en ung by, der er vokset ud af tidens velfærdsideal. Med afsæt i Fingerplanen fra 1947 udviklede området sig fra landsogn til moderne funktionsopdelt velfærdsforstad, hvor der på få år blev bygget parcelhuskvarterer, etageboliger, rådhus, bibliotek, skole, infrastruktur og flere forskellige industrikvarterer.

På nationalt plan var Coops hovedkontor og centrallager et af landets første anlæg, der var formet af en helhedstanke med en omfattende planlægning, rationel organisering og bymæssig skala. Anlægget er derfor særlig repræsentativt for sin tids erhvervsudvikling, der satte et kraftig aftryk på små og store byer landet over. Det er en periode, der har haft stor betydning for, hvordan store dele af Danmark ser ud i dag.

⊖ 1:40.000

- Coops hovedkontor og centrallager
- ▨ Fredskov
- Kommunegrænse
- ≡ Jernbane
- Albertslund St. og bycentrum

1954

1966

1974

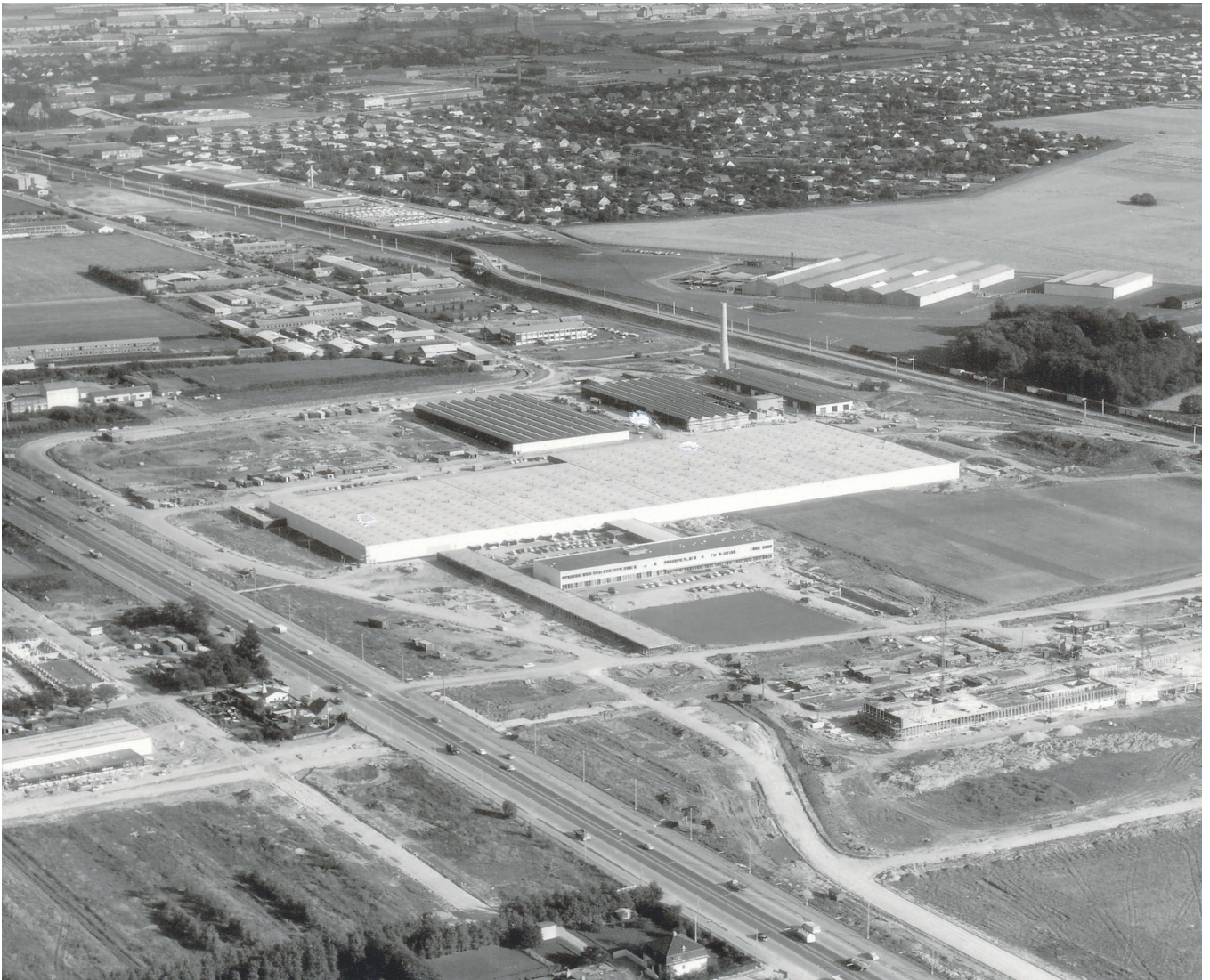

2020

Luftfotografier fra Albertslund Kommunes kortforsyning.

Arkivfoto fra 1962 under anlæggets opførelse.

Hederstederne var en lille landkommune "langt udenfor" København. Da det første spadestik til FDBs byggeri blev taget for to år siden, var hovedstaden allerede godt i gang med at vokse vestpå, og inden for et kortere åremål vil FDBs nye domicil ligge i en centrum for en by med 20.000-25.000 indbyggere." Uddelerbladet, 1962, s. 1162.

20

Arkitektur

Skala

Administrationsområdet og lagerområdet udgør et samlet areal på 250.000 m². Indtil nu har der været et samlet bygningsareal på 92.083 m² og dermed en bebyggelsesprocent på 37%. Det er et horisontalt byggeri i en bymæssig skala med et tydeligt hierarki mellem bygningsvoluminerne, der har individuelle typologiske karakteristika. Kontorbygningerne er rektangulære stænger, hallerne er horisontale fladebygninger og de to vertikale siloer markerer sig som anlæggets højeste punkter.

Organisering

Med formålet om at samle og effektivisere virksomhedens aktiviteter er anlægget opført med en rationel organisering mellem funktioner og infrastruktur. Fabriksafsnittet og Værkstedet udgøres af moduler af 6x12 m. Kaffesiloen er udført som et rektangulært åbent rumt.

Rum

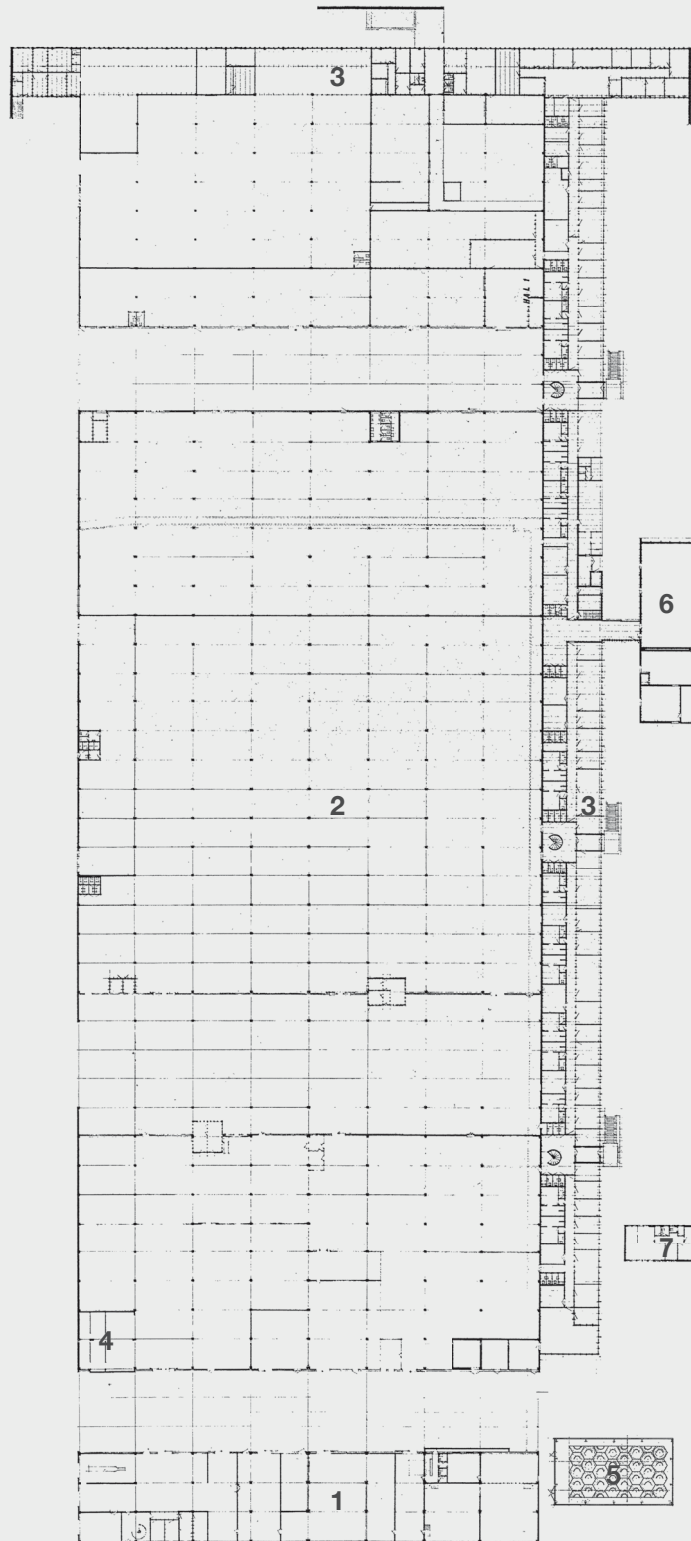
Teknikken i Fabriksafsnittet og Værkstedet er karakteriseret ved artikuleret forhold mellem bygningsdelene - et plant gulv, bærende søjler, bårne drager og et hvilende tag med ovenlys. Det repetitive shedtag trækker lys ind fra nord og oplyser rummene med et diffust himmellys.

Konstruktion

Bygningerne er hovedsagligt opført som montagebyggeri med præfabrikerede bygningselementer monteret på stedet og delvist som traditionelt byggeri, hvor der er muret på stedet. Fabriksafsnittet og Værkstedet består begge af en bærende søjle-bjælke-konstruktion af søjler, drager og vinkelspær i beton. Kaffesiloens bærende konstruktion udgøres af 14 stålsøjler.

Detaljer

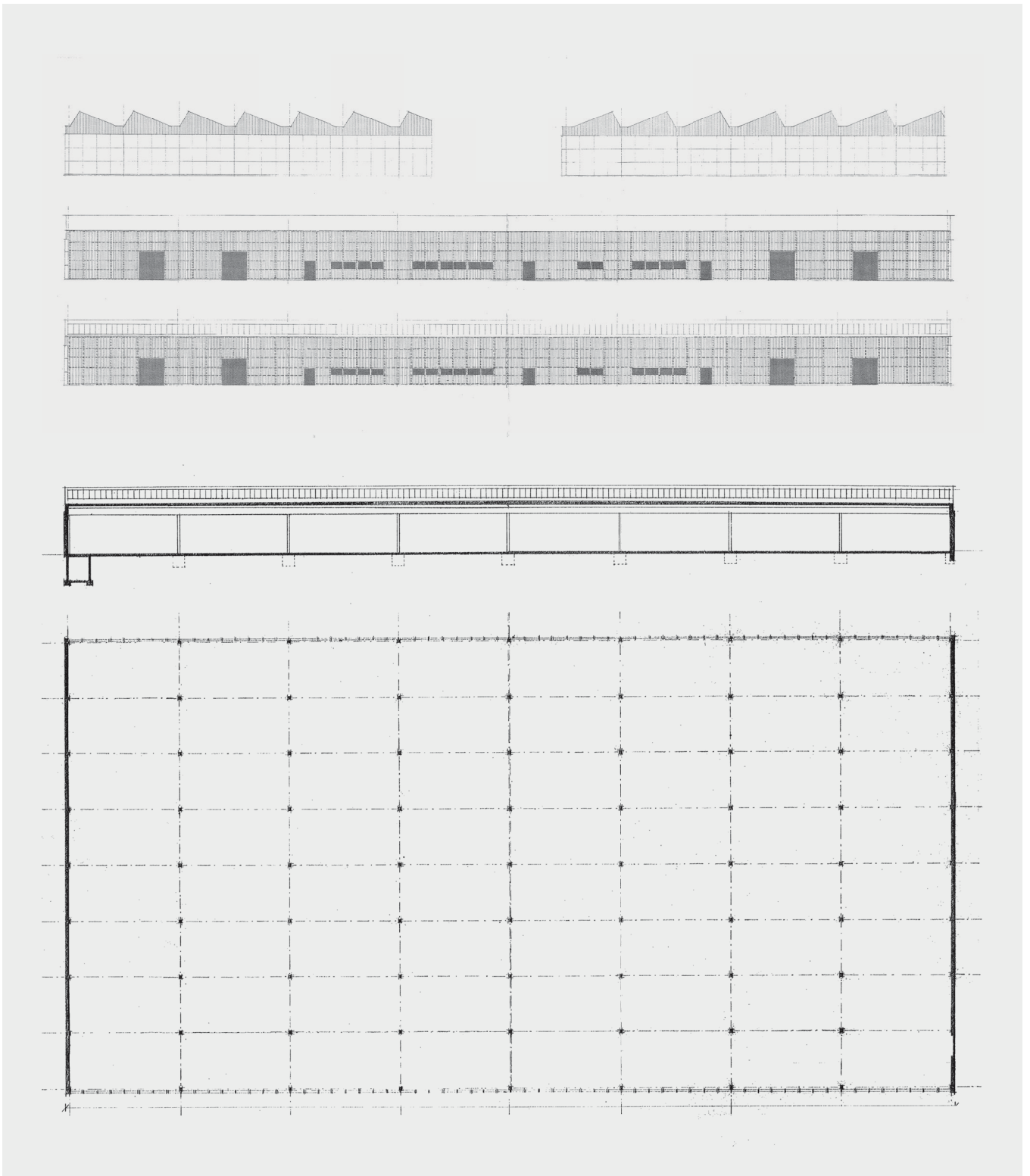
Samlingen af de bærende elementer er synlig og træder frem som et skulpturelt element i bygningernes indre rum i alle tre bygningskroppe.

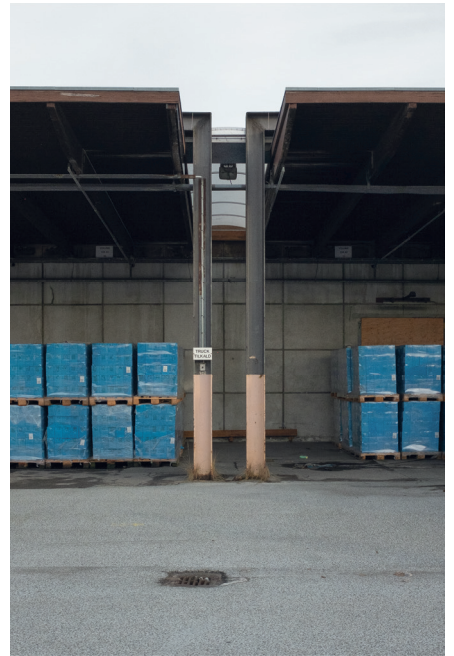

Planudsnit af lagerområdet

- 1 Værksted af 3x8 moduler
- 2 Haller af 8x44 moduler
- 3 Kontorfløje
- 4 Kaffesilo indmuret
- 5 Kaffesilo fritstående
- 6 Kantine
- 7 Maskinmesterbolig

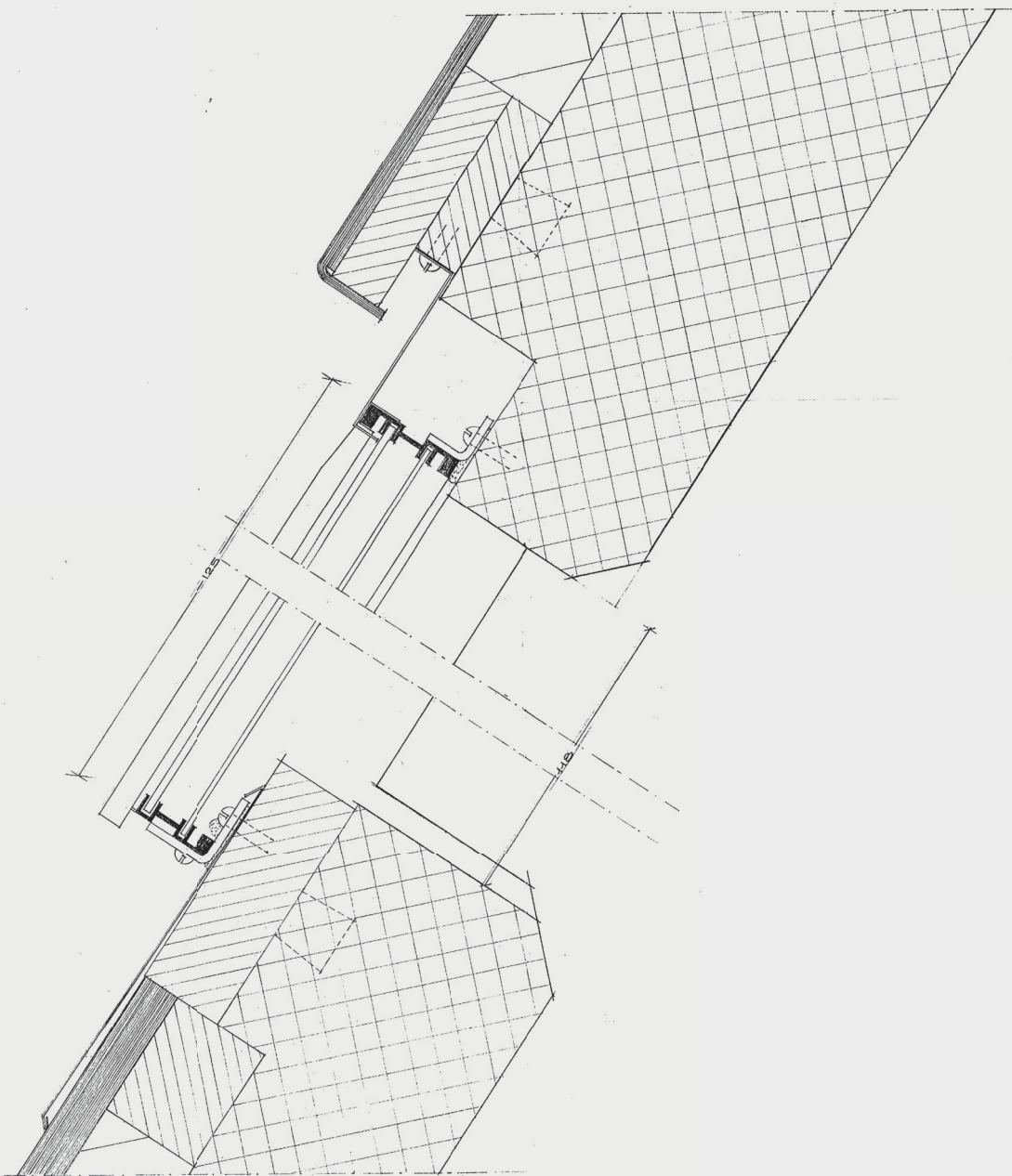

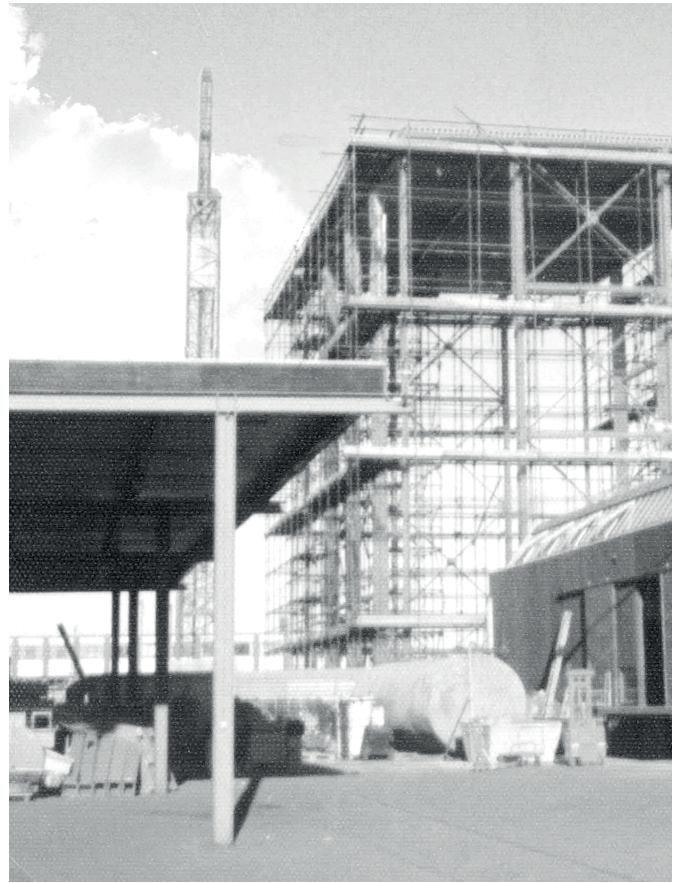

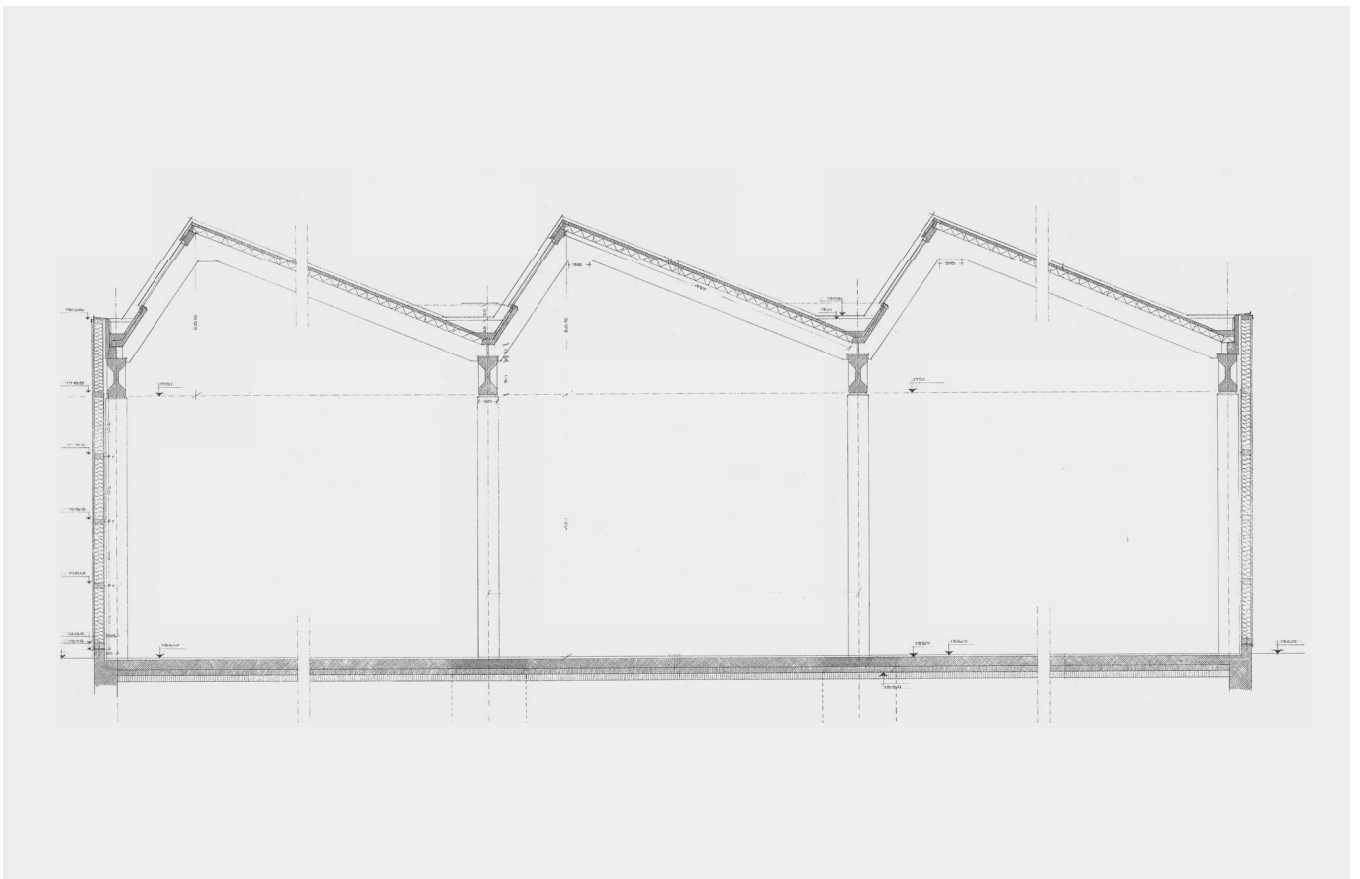

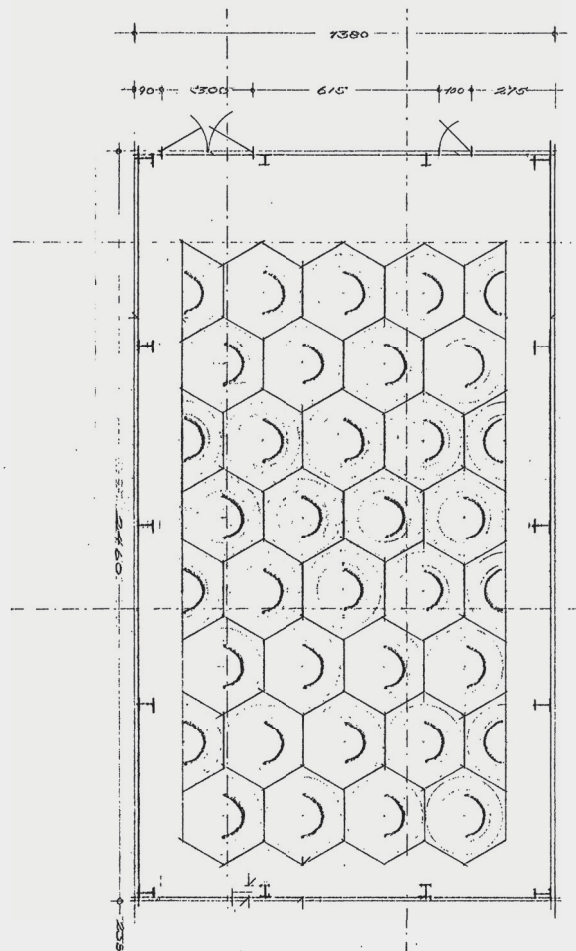
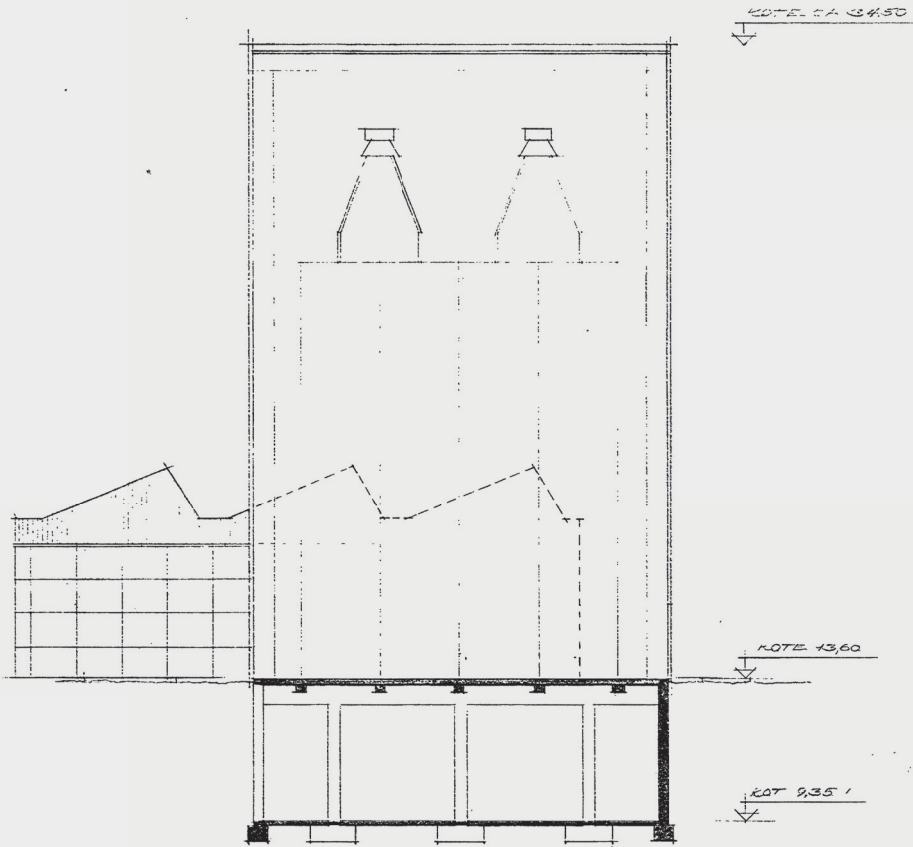

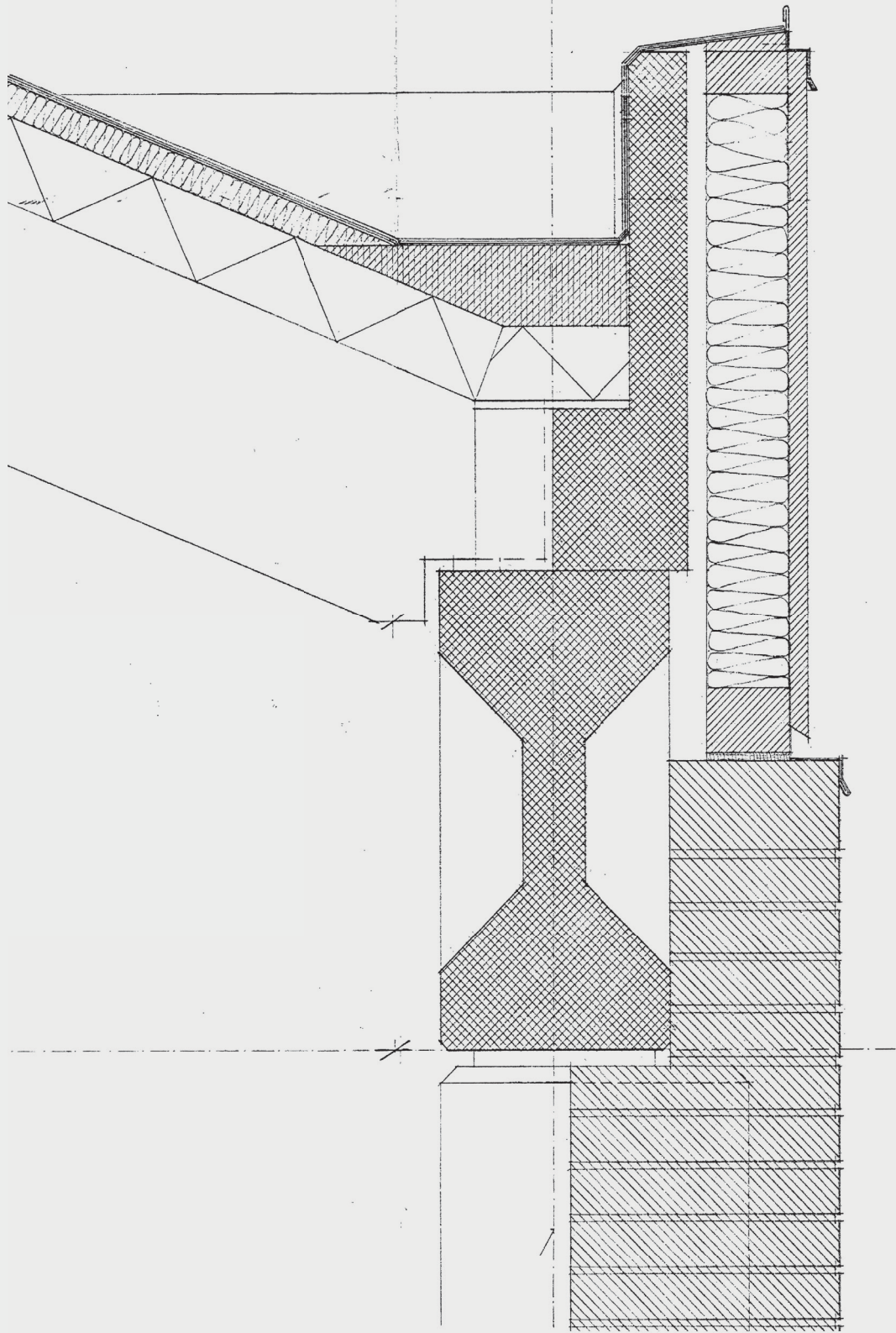

Arkivfotografier fra henholdsvis 1962 af hallernes opførsel og 1974 af Kaffesiloens opførsel.

Addition

Anlægget er karakteriseret ved en additiv logik, da det fra starten var planlagt på en måde, der var åben for udvidelser og omdannelser. Stedets historik vidner om sådanne forandringer uden helheden har ændret karakter. Oprindeligt bestod Fabriksafsnittet af tre dele, hvoraf Værkstedet var ét dem. Under tiden er de åbne rum mellem hvert afsnit blevet fyldt ud. Rummet mellem Fabriksafsnittet og Værkstedet er dog aldrig blevet inddraget. De to bygningerne fremstår derfor som to adskilte bygningskroppe, men kan på sin vis betragtes som én samlet figur. De lave kontorfløje var ikke en del af den tidlige opførelse, men er også kommet til i de efterfølgende år. Kaffetårnet kom til som det sidste i 1974. Det blev opført ved siden af en muret skorsten, som ikke findes i dag. På den måde har det sydøstlige hjørne fra starten været anlæggets højeste punkt. Jernbanespor i befæstningen er det mest markante vidnesbyrd om tidernes skift, hvor transport af varer før foregik på jernbanespor og i dag udelukkende af lastbiler.

"In our own time, boyed by the rise of ecology, the architect is more Robinson Crusoe than scholar, salvaging what (s) he can from the shipwreck of culture and making the most of nature. (...) I envisage bricolage as a state of mind and a mode of design that embraces the rise of ecology. (...) The architect-bricoleur sniffs around, (s)he rummages through old things, through materials and artifacts as well as ideas and concepts. Like a detective, (s)he looks for signs that might unlock a project and works round the restrictions imposed by the specific history of materials at (her)his disposal."
Irénée Scalbert, *Candide Journal*, 69-87, 2011.

"Hvad skylder vi fortiden? At den ikke forsvinder i glemslens sorte nat? Strengt taget skylder vi ikke fortiden noget, men vi skylder os selv at tage vare på den." Fortiden for Tiden, Kristian Berg Nielsen, Arno Victor Nielsen, 2007, s. 18.

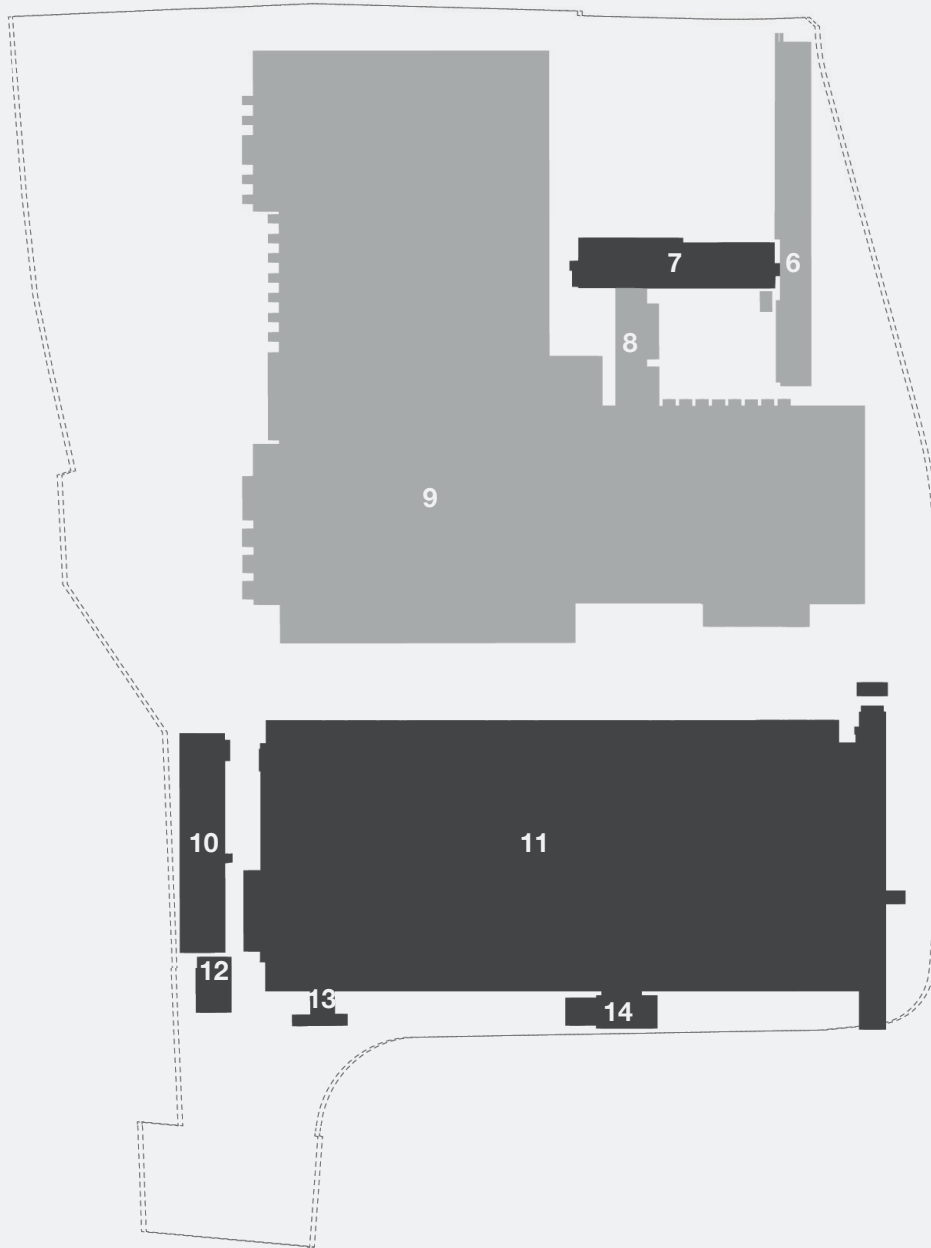
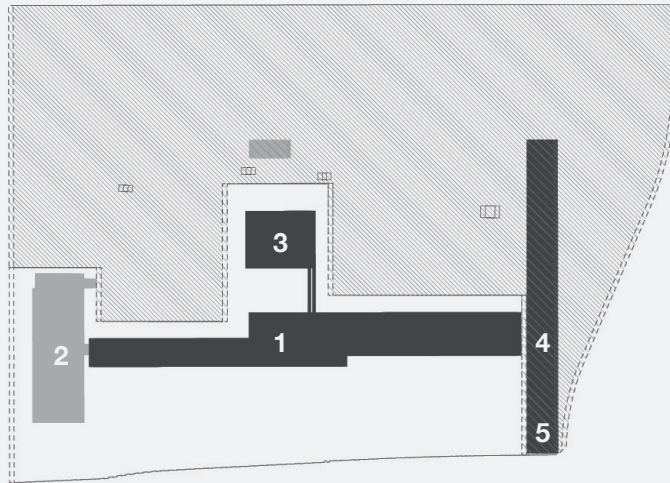
Kulturarv

Industriminde

For at sætte fokus på industrisamfundets kulturarv blev der i 2007 udpeget 25 nationale og 161 regionale industriområder, der har haft en betydning for Danmarks industrihistorie. Coops hovedkontor og centrallager er et af de 25 nationale industriminder. Med udpegningen som nationalt industriminde er der ikke tale om en fredning, men nærmere en opfordring til at ”der i den fremtidige udvikling tages størst muligt hensyn til, at der er tale om steder af national betydning”. Dermed har udpegningen ingen juridiske konsekvenser for Coop eller Albertslund Kommune.

Den nære fortid

Mere end en tredjedel af den nuværende bygningsmasse i Danmark blev opført mellem 1945 og 1970. Af denne var erhvervsbyggeri den dominerende. Byggeriet fra denne periode har stor betydning for, hvordan vores samfund ser ud i dag. Alligevel er det en periode, der er udfordret og underrepræsenteret i fortællingen om vores fælles kulturarv. Affredningen af Vikingskibshallen, nedrivningen af Ringbo og den seneste debat om SAS-husets facade alle vindesbyrd om. Listen over fredede bygninger består hovedsagligt af bygninger opført før 1900-tallet på trods af, at fredningslovens aldersgrænse på 50 år tillader at bygninger op til 1970'erne kan fredes. En fredning af en bygning er det stærkeste juridiske værktøj til at sikre en bebyggelse fra nedrivning. For Coops hovedkontor og centrallager er en fredning ikke nødvendigvis den mest hensigtsmæssige strategi, da der med en fredning følger en række restriktioner, der kan være begrænsende for byggeriets videre liv.

Bevaringsværdi

Udover en fredning kan et byggeris betydning som kulturarv udpeges ved at identificere byggeriets bevaringsværdi. Der findes forskellige metoder til at analysere og vurdere bevaringsværdier heriblandt SAVE-metoden. I 2020 blev denne anvendt til en kortlægning af bevaringsværdierne ved Coops hovedkontor og centrallager - både af det samlede anlæg og af hver enkelt bygning. Rapporten over anlæggets bevaringsværdier blev bestilt af Albertslund Kommune og udført af Raadvad Center for Bygningsbevaring. I rapporten vurderes det samlede anlæg af "høj værdi", og vurderingen af de enkelte bygninger fremgår på siden til venstre. Konklusionen peger på, at stedet er sårbart overfor nedrivning og omdannelser, der sker uden forståelse for stedets historie og atmosfære. Ansvar for udarbejdelse af bevarende lokalplaner til sikring af bygningerne og at yde økonomisk støtte til vedligeholdelsesarbejder på bevaringsværdige bygninger er kommunernes ansvar.

- Matrikelområde
- Frasolgt grundareal

Administrationsområde

- 1 Hovedbygning
- 2 IT-bygning
- 3 Kantinebygning
- 4 Laboratoriebygning (revet ned)
- 5 Portnerbolig (revet ned)

Lagerområder

- 6 Møbelhus
- 7 Kontorbygning
- 8 Mellembygning
- 9 Tørvarelager
- 10 Værksted
- 11 Fabrikafsnit
- 12 Kaffesilo
- 13 Maskinmesterbolig
- 14 Kantine

SAVE-bevaringsværdi ifølge rapporten

- 1-3 (høj)
- 4-6 (middel)
- 7-9 (lav)

154

176-21
68

176-20

Ressourcearv

30 % af den danske CO₂-udledning kommer fra bygninger og byggerprojekter. Alene forbruget af byggematerialer som stål og beton udgør 11 % af den samlede globale CO₂-udledning. Dertil kan nævnes at 35 % af al affald i Danmark stammer fra byggeri og anlæg, hvoraf kun 36 % genbruges. Den danske regering har vedtaget at reducere udledningen af CO₂ med 70 % inden 2030. I byggesektoren er det største potentiale for at afbøde aftrykket på klimaet at begrænse nybyggeri og istedet udvikle den bygningsmasse, som allerede er opført. Det blev understreget i den seneste rapport fra FNs klimapanel. Coops hovedkontor og centrallager udgøres af funktionsbestemte bygninger, der ligesom andet industribyggeri over tid mister sin oprindelige funktion. Uanset skiftende tiders forskellige behov og krav er der i anlæggets bygninger indlejret en stor mængde materialer, som kan betragtes som en fælles ressourcearv.

”Under eet tag finder man her et gulvareal som fire gange Købehavns Forum. Til opførelsen af lagerhallen er der eksempelvis medgået 179 stk. søjler à 5 tons, 1089 stk. tagplader à 4,5 tons, 127 stk. facadeelementer à 7,2 tons.”
Uddelerbladet, 1962, s. 1162.

”Udover en målsætning om at bevare Coop-identiteten, det vil sige ”en mindre del af de eksisterende lagerbygninger”, genanvendelse af billedkunst og særlige belægning, herunder et togspor og nye gadenavne med reference til fremtrædende FDB-personer, redegør projektet stort set ikke for, hvordan det udpegede industriareal og særligt den definerede historie og karakteristika bevares.” Brev til kulturminister Joy Mogensen, Landsforeningen for bygnings- og landskabskultur, 2020.

Nuværende byggeplads ved administrationsområdet.

Fremtid

En fremtid for Coops hovedkontor og centrallager er blevet udstykket i et samarbejde mellem Coop og Albertlund Kommune. Det sker på baggrund af Coops ønske om at frasælge anlæggets grundarealer. Hvad der i stedet kunne ske på grunden blev formuleret i en visionsplan i 2021.

Den første del af visionsplanen knytter sig til administrationsområdet. Visionerne for denne del er allerede ved at blive realiseret, hvor det første spadestik blev taget i november 2023. Som planlagt huses Coops administration fortsat i administrationsbygningen og den tilhørende kantine. Resten af grunden, som blev købt af Pension Danmark, fortættes nu med 350 nyopførte etageboliger og et parkeringshus. I processen er to andre bygninger på grunden revet ned.

Den anden del af visionsplanen knytter sig til lagerområdet. Visionerne for denne del er endnu på tegnebordet. Det er Coops plan at flytte lager- og varedistribution med tilhørende administration til nye faciliteter og derefter frasælge grunden. Ifølge visionsplanen skal grunden bebygges med flere boliger i form af rækkehuse (2 etager) og etagebyggeri (3-6 etager). Derudover opføres erhvervs- og servicebyggeri samt endnu et parkeringshus.

I den fuldt udviklede visionsplan vil den i alt 250.000 m² store grund være bebygget med 228.718 m² svarende til en bebyggelsesprocent på 91 %. I den fremtidige bebyggelse udgør den eksisterende bygningsmasse 10 % af det samlede antal m². Af bygningerne i lagerområdet bevares kaffesiloen på 300 m². Yderligere bevares en mindre del af Fabriksafsnittet på 3.200 m² ud af det samlede areal på 25.344 m². Resten af lagerområdets bygninger skal rives ned.

Metode

I løsningen af opgaven anvendes metoden ”Blik-Kast-Projekt”. Det er metode, der praktiseres ved semesteropgaverne på kandidatprogrammet KTR på Det Kgl. Akademi. Metoden er struktureret i tre faser, som er med til at identificere og videreudvikle eksisterende arkitektoniske kvaliteter, og at fastholde disse i hele processen.

Blik

Opgavens førstefase udgøres af en undersøgelse af de historiske, kulturhistoriske, tekniske og arkitektoniske forhold. De kulturhistoriske forhold undersøges i litteratur og arkivalier som artikler og fotografier. De tekniske forhold afdækkes ved en bygningsærkologisk undersøgelse, som er baseret på arkivalier som tegninger og fotografier. Dette suppleres af en besigtigelse med stedvise opmålinger og materialeregistreringer. De arkitektoniske forhold undersøges i tegning og en fænomenologisk registrering i fotografi og model-iterationer.

Kast

Opgavens anden fase udgøres af skitserende undersøgelser i tegning og model. Helhed og enkelte dele undersøges med afsæt i opgavens problemfelt.

Projekt

Opgavens sidste fase syntetiserer opgavens undersøgelser til et færdigudviklet projektforslag i tegning og model.

Afleveringsform

Tegning

1:500 Helhedsplan og snit

1:50 Udsnit i plan, snit og opstalt

1:5 Detalje plan, snit og opstalt

Model

1:50 Rum

1:20 Detalje

Visualiseringer

Rumlighed, tektonik og atmosfære.

Katalog

Samling fra skitsefase - skitser, iterationer, fotografier, referencer m.m.

Kilder

Litteratur

Bendtsen, Dorthe, Lindegaard, Anne, Bevaringsværdier Coop SAVE - Bebygget Struktur og Enkeltbygningsregistrering, Center for Bygningsbevaring, 2020.

Birket-Smith, Thomas, Industriens Bygninger, Kulturarvsstyrelsen, 2007.

Bygningsfredningsloven - Bekendtgørelse af lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, 2018.

Coop Byen Vision, Coop Danmark og Albertslund Kommune, 2021.

IPCC, Climate Change - Mitigation of Climate Change, 2022.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, Klimaprogram 2023, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, september, 2023.

Krarup, Marie, By & Land: Coop Byen vil ligesom Carlsberg Byen ødelægge et af landets vigtigste industriminder, Byrumsmonitor, 9. september, 2020.

Kulturarvsstyrelsen og Realdania, Kulturarv en værdifuld ressource for kommunernes udvikling, Kulturarvsstyrelsen og Realdania, 2005.

Monfared, Darius m.fl., Kulturarv i Industrilandskaberne i Albertslund Kommune, Kroppedal Museum, 2012.

Nielsen, Kristian Berg, Nielsen, Arno Victor, Historie eller Erindring - Om Genbrug af Historien i en Posthistorisk Tid, Fortiden for Tiden, Arkitekt skolens Forlag, 2007.

Olsen, Karen Margrethe, Danmarks historie er truet af nedrivning, Sjællandske Nyheder, 23. september, 2020.

Scalbert, Irénée, Journal for Architectural Knowledge, nr. 4, 2011.

Toftgaard, Jens m. fl., De Fredede Bygninger Skal Fortælle Danmarks Historie, Det Særlige Bygningstilsyn, Slots- og Kulturstyrelsen, 2022.

Uddelerbladet, nr. 42, 1962.

Fotografier

Egne fotografier med mindre andet er angivet. Arkivfotografier er fra Kroppedal Museums samling.

Tegninger

Originaltegninger fra FDBs Arkitektkontor indscappet på Rigsarkivets erhvervsarkiv i Viborg samt tegninger fra byggesager fra Albertslund webarkiv.

